

Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград
Филологически факултет, катедра „Славистика“

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Томанова

на дисертацията на **Стоян Митов**
на тема *Рецепция на „Петербургски повести” на Н.В. Гогол*
в България през 20 и началото на 21 век
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
в научна област: Хуманитарни науки,
направление: 2.1.Филология , научна специалност: Руска литература

Становището е написано и представено въз основа на заповед № 973 от 20.05.2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” и на решение от първото заседание на Научното жури по процедурата от 23.05.2019 г., (Протокол № 1).

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на дисертанта:

Стоян Митов е възпитаник на Югозападния университет „Неофит Рилски”. Той е магистър по българска филология и магистър по психология.

Според представените документи докторантурата на Митов е преминала в съответствие с изискванията на закона и университетските му допълнения. Докторантът е изпълнил всичките си задължения, спазени са процедурите според законовите разпоредби. Дисертацията и авторефератът са написани в съответната форма и са представени в срок. Според пълния списък на научната и публикационната активност Митов е автор на три индивидуални публикации по темата на дисертацията.

Научните публикации на Митов са по темата на дисертацията и са в направления, които са перспективни за творчески търсения.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представения дисертационен труд

Данни за дисертацията и автореферата

Дисертацията на Стоян Митов има увод, четири глави, заключение и библиография. Принципът на подредба е традиционен – всяка отделна глава е посветена на две или три конкретни произведения. Отделните глави не са посветени на конкретни повтарящи се мотиви, не са подредени според елементи на поетиката или според философското тълкуване на опозициите живот – смърт, материално – духовно, идеално и реално (битово), човек и античовешки условия на съществуване...

В увода се говори за цел, конкретни изследователски задачи, обект и предмет на изследване, за значението на труда. Още в увода Митов заявява теоретичната и практическата значимост на дисертацията си: тя е в обобщаването, конкретизацията и уточняването на теоретичните данни, свързани с поетиката на жанра на *Петербургски повести* на Гогол.

Първата глава анализира особеностите на *Петербургските повести*. За съжаление, авторът на дисертацията е пределно лаконичен в изразяване на собствено виждане за жанровата специфика на разглежданите творби. Тази пестеливост на лични преценки е продиктувана от самата тема на дисертацията, която е посветена на представянето на тези повести в България. Що се касае до жанра на творбите, в повечето критични и историографски статии и предговори този жанр е наречен *каз*, който *каз* в настоящата дисертация на места генерализирано е преведен просто като „повествователен жанр”.

Логично би било в рамките на първа глава добре да се обозначат като отделни параграфи разсъжденията за особеностите и жанровата специфика, за цикличното организиране на текста, за лицето на малкия човек в произведенията на Гогол, за описанието на Петербург.

Гогол развенчава мита за „великото творение на Петър I” („величие Петра творенья” у Пушкин), за града на гранитните крайбрежни улици и прекрасните дворци и площади, както го възпяват поетите от 18 и 19 век. За Пушкин красотата на столицата е обратната страна на трагедията на „малкия човек”. Гогол продължава пушкинската традиция, но я продължава своеобразно, при това в голяма степен се опира на собствения си опит. Когато двадесетгодишния Гогол от далечната провинция пристига в столицата, преживява тежко разочарование. Той вижда един различен Петербург, който не е като в неговото романтично въображение. Петербург поражда Гогол с картините на социални контрасти, с всесилната бюрокрация и бездушните чиновници. Личните разочарования на Гогол са залегнали в основата на целия цикъл на *Петербургски повести*, а също така и на представянето им у нас.

Най-вълнуваща е втората глава, която е посветена на най-популярните гоголеви повести „Шинел” и „Нос”. Рецепцията им в България включва и представяне на задълбочения им анализ в психологически и философски план.

Третата глава се нарича *Рецепция на „Невски проспект”, „Портрет” и „Записки на един луд”*.

Глава четвърта носи заглавие *Рецепцията на „Каляска” и „Рим”*.

Изчерпателно и пълно Митов отново разкрива образа на главния герой – самия Петербург, който в известна степен изразява противоречията и трагизма на цялата руска действителност. Петербург е представен като въплъщение на несправедливостта:

Героите на Гогол полудяват или загиват в неравно противопоставяне и единоборство с жестоките условия на действителността. А действителността е фаталистично предопределена: от раждането, от произхода, от името, от съдбата, от случайността, и още повече от необходимостта, от неизбежното.

И така, със замах на сериозен изследовател Стоян Митов издирва, разглежда, анализира и обобщава вижданията на издатели, литературни критици и историци за света на Гогол и неговите „дребни хора”. В света на Гогол като във фолклорен сказ фантастичното се преплита с реалното, всички представи за добро и зло са изкривени, тук цари хаос, животът се развива по някакви странни закони, които нямат нищо общо с логиката и здравия разум. В конфликта между Ковалъов и носа победител става носът, тъй като има по-висок чин. Ибо роля играе не самият човек, а неговият чин.

Мотивът за унищожителната сила на парите и тържествуващата пошлост на аристократичната среда превръщат изкуството на Чартков (първоначално Чертков) в бездушен занаят. Изкуството изисква от художника нравствена стабилност и мъжество, отговорност на таланта пред обществото. Но именно това не достига на героя (антигероя) в повестта „Портрет”. Повестите от цикъла Петербургски съдържат в себе си сложни и двусмислени символи, метафори и метонимии, в които вместо цялото се назовава част от него (нека да си припомним как *„квартильный приносит Ковалеву завернутый в бумажку нос”*; *„портной Петрович вынул шинель из носового платка, в котором ее принес”*).

Трудът носи достойнствата на сериозно изследване с характер на дисертация.

Критиката, презентирана през погледа на Митов, ни представя разместени криви декори на ценности: фетишизъм и издигане в култ на атрибутите на външността, култ

към мястото в служебната йерархия, парите и славата. Всичко това (според светоусещането и философията на Гогол) води не до случайно фиаско, а закономерно и „по необходимост“ води до пълен крах и гибел. Това безпогрешно и категорично е заявено от автора на представения научен труд.

IV. Заключение

Трудът носи достойнствата на сериозно изследване с характер на дисертация.

Разработката на темата е изчерпателна и разбираема. Изводите са ясни и важни.

Въз основа на изложеното считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагането му и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ "Неофит Рилски" за придобиване на образователната и научна степен "доктор". Това ми дава основание да предложа на научното жури да присъди на Стоян Митов образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.1 Филология в докторска програма по Руска литература.

На основание на дадената по-горе обща положителна характеристика на научната дейност на кандидата гласувам „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“.

Благоевград

04.06.2019

доц. д-р Светла Томанова